

102 BIBELHACKS

**Praktiska råd för att hjälpa dig att lättare
läsa och förstå varje bok i Nya testamentet**

Jonas Dagson

102 BIBELHACKS

© Jonas Dagson och XP Media

Illustrationer: Jonas Dagson

Sättning: Esa Tantt

Omslag: Fredrik Lundqvist och Jonas Dagson

Samtliga bibelcitrat är hämtade från
Svenska Folkbibeln 2015 där annat ej anges.

XP Media

Box 4

247 27 Genarp

www.xpmedia.org

08-7412601

Tryckt i Tallinn 2025

ISBN: 978-91-989751-1-6

INNEHÅLL

Förord	7
INTRODUKTION	
Hack 1: Att läsa Bibeln	10
Hack 2: Att läsa Nya testamentet	11
Hack 3: De 400 tysta åren	12
Hack 4: Nya testamentets kronologi	13
Extraläsning: När korsfästes Jesus?	14
JESU LIV	
Hack 5: Att skapa en översikt över Jesu liv (I)	16
Hack 6: Att skapa en översikt över Jesu liv (II)	17
Hack 7: Att skapa en översikt över Jesu liv (III) – epoker (I)	18
Hack 8: Att skapa en översikt över Jesu liv (IV) – epoker (II)	19
Hack 9: Att skapa en översikt över Jesu liv (V) – Passionsveckan	20
Hack 10: Centrala orter i evangelierna	21
Extraläsning: Här ligger orterna i evangelierna	22
EVANGELIERNA	
Hack 11: Att läsa evangelierna	24
Hack 12: Evangelisten Matteus	25
Hack 13: Att läsa Matteus	26
Hack 14: Evangelisten Markus	27
Hack 15: Att läsa Markus	28
Hack 16: Evangelisten Lukas	29
Hack 17: Att läsa Lukas	30
Hack 18: Att jämföra synoptikerna (I)	31
Hack 19: Att jämföra synoptikerna (II)	32
Hack 20: Evangelisten Johannes (I)	33
Hack 21: Evangelisten Johannes (II)	34
Hack 22: Att läsa Johannes	35
Hack 23: Att jämföra evangelierna	36

Hack 24: Att skapa en översikt av Jesu tjänst (I)	
– Jesu under	37
Hack 25: Att skapa en översikt över Jesu tjänst (II)	
– Jesu liknelser	38
Hack 26: Att skapa en översikt över Jesu tjänst (III)	
– Jesu predikningar	39
Hack 27: Att skapa en översikt över Jesu tjänst (IV)	
– Jesu böner	40
Hack 28: Fader Vår	41
Hack 29: Att skapa en översikt över Jesu tjänst (V)	
– Jesu samtal med enskilda	42
Hack 30: Att skapa en översikt över Jesu tjänst (VI)	
– Jesu möten med kritiker	43
Hack 31: Johannes Döparen	44
Hack 32: Jesu lärjungar	45
Hack 33: Jesu motståndare	46
Hack 34: Kvinnor runt Jesus	47
Hack 35: Personer runt korset	48
Extraläsning: Att bli korsfäst	49
Hack 36: De som mötte den uppståndne	51
Hack 37: Det vi inte vet om Jesus	52

APOSTLAGÄRNINGARNA

Hack 38: Att tänka på när du läser Apostlagärningarna	54
Hack 39: Centrala orter i Apostlagärningarna	55
Extraläsning: Här ligger orterna i Apostlagärningarna	56
Hack 40: En översikt av Paulus liv (I)	57
Hack 41: En översikt av Paulus liv (II)	58
Hack 42: Att läsa Apostlagärningarna	59
Hack 43: Paulus första missionsresa (48–49 eKr)	62
Hack 44: Apostlamötet i Jerusalem (49 eKr)	61
Hack 45: Paulus andra missionsresa (50–53 eKr)	62
Hack 46: Paulus tredje missionsresa (53–57 eKr)	63
Hack 47: Paulus resa till Rom (57–62 eKr)	64

Hack 48:	Paulus resor efter fångenskapen i Rom (62–67 eKr)	65
Hack 49:	Att skapa en översikt av Apostlagärningarna (I)	
	– Under	66
Hack 50:	Att skapa en översikt av Apostlagärningarna (II)	
	– Predikningar	67
Hack 51:	Några av Paulus följeslagare	68
Hack 52:	Centrala regenter i Nya testamentet	69

PAULUS BREV

Hack 53:	Att läsa de undervisande breven	72
Hack 54:	Brevens allmänna struktur	73
Hack 55:	Centralt tema i breven (I): Frälsaren	74
Hack 56:	Centralt tema i breven (II): Frälsningen	75
Hack 57:	Centralt tema i breven (III): Församlingen	76
Hack 58:	Centralt tema i breven (IV): Framtiden	77
Hack 59:	Att läsa Paulus brev	78
Hack 60:	Paulus och församlingen i Rom	79
Hack 61:	Att läsa Romarbrevet	82
Hack 62:	Paulus och församlingen i Korint	81
Hack 63:	Att läsa Första Korintierbrevet	82
Hack 64:	Att läsa Andra Korintierbrevet	83
Hack 65:	Paulus och församlingarna i Galatien	84
Hack 66:	Att läsa Galaterbrevet	85
Hack 67:	Paulus och församlingen i Efesos	86
Hack 68:	Att läsa Efesierbrevet	87
Hack 69:	Paulus och församlingen i Filippi	88
Hack 70:	Att läsa Filipperbrevet	89
Hack 71:	Paulus, församlingen i Kolosse och Filemon	90
Hack 72:	Att läsa Kolosserbrevet	91
Hack 73:	Villolärar i de tidiga församlingarna	92
Hack 74:	Paulus och församlingen i Tessalonike	93
Hack 75:	Att läsa Första Tessalonikerbrevet	94
Hack 76:	Att läsa Andra Tessalonikerbrevet	95
Hack 77:	Paulus och Timoteus	96

Hack 78: Att läsa Första Timoteusbrevet	97
Hack 79: Att läsa Andra Timoteusbrevet	98
Extraläsning: Traditioner kring Paulus död och begravning	99
Hack 80: Paulus och Titus	101
Hack 81: Att läsa Titusbrevet	102
Hack 82: Att läsa Brevet till Filemon	103

DE ALLMÄNNA BREVEN

Hack 83: Att läsa de allmänna breven	106
Hack 84: Författaren till Hebreerbrevet	107
Hack 85: Att läsa Hebreerbrevet (I)	108
Hack 86: Att läsa Hebreerbrevet (II)	
– referenser till Gamla testamentet	109
Hack 87: Jakob, Jesu halvbror	110
Hack 88: Att läsa Jakobs brev	111
Hack 89: Aposteln Petrus (I)	112
Hack 90: Aposteln Petrus (II)	113
Hack 91: Att läsa Första Petrusbrevet	114
Hack 92: Att läsa Andra Petrusbrevet	115
Hack 93: Att läsa Första Johannesbrevet	116
Hack 94: Att läsa Andra Johannesbrevet	117
Hack 95: Att läsa Tredje Johannesbrevet	118
Hack 96: Judas, Jesu halvbror	119
Hack 97: Att läsa Judas brev	120

UPPENBARELSEBOKEN

Hack 98: Olika syner på Uppenbarelseboken	122
Hack 99: Att tänka på när du läser Uppenbarelseboken	123
Hack 100: En översikt av Uppenbarelseboken	124
Hack 101: Att läsa Uppenbarelseboken	125
Hack 102: Summering av Nya testamentet	126

FÖRORD

Det engelska ordet "hack" kan översättas med "knep" eller "smarta lösningar". Ordet har här använts i en vid bemärkelse. Alla 102 punkterna kanske inte kan ses som hacks. Men alla punkterna i boken kan bidra med kunskap, information och förslag om hur du lättare ska kunna ta dig an och läsa de olika böckerna i Nya testamentet.

Varje hack försöker ge ingångar in i texten, föreslå sätt att ta sig an berättelsen och ge dig mönster du kan söka efter för att lättare förstå författarens avsikt med det han skrev. Bibeln är inte en mystisk bok med ett dolt budskap bakom texten utan en berättelse där författaren faktiskt vill säga till oss det som orden betyder. Eller som Paulus säger "Det vi skriver till er är inget annat än det ni läser och kan förstå" (2 Kor 1: 13).

Hoppas de olika hacksen kan hjälpa dig på vägen.

Mölndal augusti 2025

Jonas Dagson

INTRO- DUKTION

-- HACK 1 --

Att läsa Bibeln

- **Bibelns författare:** Bibeln är ”utandad” av Gud (2 Tim 3:16–17). Det innebär att Gud är den yttersta författaren, även om människor har skrivit ner texterna (jfr 2 Mos 24:4).
- **Trovärdig och tillförlitlig:** Därför är Bibeln en tillförlitlig källa för kunskap om Gud och människan och har auktoritet i frågor om lära och liv (Ps 19:8–10).
- **Många författare:** Bibeln är skriven av en mängd författare (omkring 40). Bland dem finns kungar, profeter, apostlar och poeter. Flera av dem är okända för oss.
- **Lång tid:** Bibeln är skriven under omkring 1 500 år. Gamla testamentet troligen från omkring 1400 till 400 fKr och Nya testamentet från omkring 45 till 95 eKr.
- **Bibelns omfång:** Bibeln innehåller 1189 kapitel, 929 i Gamla testamentet och 260 i Nya. Sammanlagt innehåller Bibeln drygt 31 000 verser. Kapitel- och versindelning hör inte till den ursprungliga texten.
- **Många genrer:** Bibeln är en samling skrifter med olika genrer (historiska berättelser, lagtext, poesi, psalmer, vishetslitteratur, profetiska texter, evangelier, undervisande brev, apokalyptisk litteratur) som uttrycker kompletterande perspektiv på Gud, människan och världen. Mångfalden av teologiska röster ger en komplex bild av tron.
- **Texten är enhetlig:** Trots att Bibeln är skriven av olika författare över lång tid och i olika sammanhang utgör den en helhet med en genomgående berättelse (Ps 119:160, Jes 55:11).
- **Ett övergripande budskap:** Bibeln innehåller en berättelse med ett centralt budskap, Guds plan för frälsning genom Jesus Kristus. Det övergripande temat kan beskrivas med orden: skapelse, syndafall, inkarnation och försoning (Apg 20:27, Ef 3:9).
- **Rotad i historiska händelser:** Bibeln handlar om verkliga händelser och verkliga människor. Den innehåller historiska berättelser och förmedlar teologiska sanningar (Joh 1:14, Apg 1:21).
- **Texten är inte en kod:** Bibeln är inte en mystisk bok med ett budskap som ligger dolt, den är inte en gåta som ska lösas. Texten är avsedd att förstås på ett naturligt sätt när texten läses i sitt sammanhang (Ords 8:8–9, 2 Kor 1:13).

Att läsa Nya testamentet

När vi kommer till Nya testamentet förändras perspektivet.

- **Fokus på Jesus:** I Gamla testamentet finns en förväntan på den kommande Messias (Jes 9:6, Sak 9:9), men ingen specifik person identifieras. I Nya testamentet ligger fokus på Jesu liv, lära, död som den utlovade Messias (Matt 16:16).
- **Det nya förbundet:** I Gamla testamentet fokuseras på förbundet mellan Gud och Israels folk på Sinai med en betoning på lagarna (2 Mos 20:1–17). I Nya testamentet möter vi det nya förbundet mellan Gud och sitt folk genom Jesus Kristus (Luk 22:20). **Notera:** Det nya förbundet instiftas först på korset (Hebr 12:24).
- **Centrala personer:** I Gamla testamentet sätts patriarkerna, domarna, prästerna, profeterna, kungarna och Israels folk i centrum (Hebr 1:1). I Nya testamentet står istället Jesus, hans lärjungar och uppdraget att sprida evangeliet till alla människor i fokus (Hebr 1:2–3).
- **Lag och nåd:** I Gamla testamentet fokuseras på lagar och regler som ges till Israels folk (3 Mos 18:5, Gal 3:12, Jak 2:10). I Nya testamentet fokuseras på Guds nåd genom Jesus Kristus som befriar människan från lagens krav (Joh 1:17, Ef 2:8–9, Gal 3:11).
- **Profetior och deras fullbordan:** I Gamla testamentet finns profetior om framtida händelser och en kommande Messias. I Nya testamentet ser vi istället hur många profetior uppfylls i Jesu liv och verk, medan andra profetior läggs till om framtiden och hoppet om Jesu återkomst.
- **Universell mission:** I Gamla testamentet betonas Israels folks särskilda roll i förhållande till Gud (2 Mos 5:1, 2 Sam 7:7–8). I Nya testamentet talas om uppdraget att sprida evangeliet till alla folk och nationer (Matt 28:18–20).
- **Andens verk:** I Gamla testamentet kommer den helige Ande över enskilda människor för kortare perioder (jfr 1 Sam 10:6–10). I Nya testamentet ges den helige Ande till varje troende (1 Kor 3:16, 12:13, Gal 5:25).
- **Bilder och uttydningar:** I Gamla testamentet talar Gud ofta i symboler, som offer, matregler och högtider (Kol 2:16). I Nya testamentet avkodas bilderna och innehållet blir tydligt (Kol 2:16–17).

-- HACK 3 --

De 400 tysta åren

Vad händer mellan Gamla och Nya testamentet? Några saker att notera:

- **Profetisk tystnad:** Malaki är den siste profeten i GT. Därefter inträder en profetisk tystnad som varar i 400 år. Tystnaden bryts när Johannes Döparen träder fram (Mal 4:5, Matt 17:11–13).
- **Synagogorna:** När folket förs bort i fångenskap uppstår ett behov av nya mötesplatser för tillbedjan. Man samlas nu till gudstjänst i synagogor ("samlingsplats", jfr Jak 2:2).
- **Skriftlärda:** När templet förstörs sätts fokus mer på undervisning i synagogorna. Esra brukas kallas den förste skriftlärde (Esra 7:6,10).
- **Den judiska diasporan:** Diaspora betyder "kringspridda" (Joh 7:35, Apg 15:21).

Många av judarna återvänder aldrig efter fångenskapen, utan bildar kolonier spridda runt Medelhavet och i Mellanöstern.

- **Det grekiska språket:** Alexander den store etablerar sitt grekiska styre på 300-talet fKr. Hans ambition är att sprida grekisk kultur. Grekiskan blir "*lingua franca*" i regionen. Språket kommer att användas långt efter rikets sönderfall.
- **Apokryferna:** Apokryf betyder "undagömd" eller "dold". Ordet refererar till en samling skrifter från perioden mellan GT och NT som inte tillhör Bibeln.
- **Den romerska ockupationen:** Romarriket tar över kontrollen över Palestina 63 fKr. Under hela Jesu liv är landet under romersk ockupation (Matt 27:27).
- **De romerska vägarna:** Romarna genomför stora byggprojekt, däribland ett omfattande vägnät. Vägarna utgår från Rom.
- **Tempelbygget:** Kung Herodes inleder 20 fKr en omfattande om- och tillbyggnad av templet. Den pågår under hela Jesu liv (Joh 2:20, Mark 13:1). Templet kommer att stå färdigt först 64 eKr.
- **Stora rådet:** Stora rådet växer fram stegvis. På Jesu tid består det av 71 ledamöter som för judarna hanterar politiska, juridiska och religiösa frågor (Matt 5:22).
- **Religiösa partier:** Stora rådet består av representanter från två partier: fariseer och saddukeer. Fariseerna är en lagfromhetsrörelse (Matt 12:2), saddukeerna mer ett politiskt parti av samtidskänsliga präster (Apg 5:17).

Nya testamentets kronologi

- 1. Jesu födelse:** När Jesus föds styr Herodes i landet (Matt 2:1, Luk 1:5). Historikern Josefus (omkr 37–100 eKr) säger att Herodes dör kort efter en månförmörkelse som kan dateras till 4 fKr. Jesus måste ha fötts en tid innan dess.
- 2. Johannes Döparen:** Johannes träder fram ”i kejsar Tiberius femtonde regeringsår” (Luk 3:1–2). Historikern Suetonius (omkr 69–122 eKr) skriver att Augustus dör 14 eKr varefter Tiberius tillträder. Hans femtonde regeringsår blir då 29 eKr.
- 3. Jesus börjar sin tjänst:** Jesus är ”omkring 30 år” (Luk 3:23) när han inleder sin offentliga tjänst. Det kan uppfattas som i trettioårsåldern. Han är troligen minst 34–35 år.
- 4. Jesu död:** Jesus dör på en fredag, dagen före sabbaten (Mark 15:42). Endast påskan 30 eller 33 eKr överensstämmer med den uppgiften. Mest troligt är att Jesus dör 33 eKr.
- 5. Agrippas död:** Enligt uppgifter hos historikern Josefus vet vi att Herodes Agrippa dör år 44 eKr (jfr Apg 12:20–23). Det daterar händelserna både i, före och efter kapitlet.
- 6. Gallio i Korint:** Paulus ställs inför ståthållaren Gallio i Korint (Apg 18:12–17). Genom en inskription i Delfi kan hans styre dateras från 51 till 52 eKr, en exakt daterad händelse i Nya testamentet. Den ger också möjlighet att räkna ut andra datum före och efter.
- 7. Apostlamötet:** Med utgångspunkt från Gallio och tiden för Paulus resa till Korint kan vi dra slutsatsen att apostlamötet (Apg 15:1–35) hålls 49 eKr.
- 8. Neros förföljelse:** Historieskrivaren Tacitus (omkr 55–120 eKr) skriver att Nero anklagar de kristna för branden i Rom år 64 eKr och inleder en förföljelse. Att Paulus och Petrus avrättas under denna period är troligt. Nero dör 68 eKr.
- 9. Jerusalems fall:** Jesus förutsäger Jerusalems förstörelse (Matt 24:1–2) som inträffar år 70 eKr. Avsaknaden av referenser till templets förstörelse daterar skrifter före detta datum.
- 10. Domitianus förföljelse:** Kejsaren Domitianus (81–96 eKr) kräver kejsardyrkan och ser de kristna som möjliga upprorsmakare, skriver historikern Suetonius. Johannes förvisas därför till ön Patmos (Upp 1:9).

EXTRALÄSNING:

När korsfästes Jesus?

Sammanfattningsvis är korsfästelsen år 30 eKr inte det bästa alternativet, eftersom: (1) den har vissa (om än inte stora) astronomiska svårigheter; (2) det är svårt att få Lukas 3:1–2 att passa in i Kristi liv, såvida man inte räknar enligt den syriska kronologin — något vi inte säkert vet att Lukas använde; (3) den försöker förklara Johannes 2:20 som en hänvisning till Herodes återuppbyggnad av tempelområdet, när texten i själva verket talar om tempelbyggnaden; (4) den begränsar Kristi verksamhet till lite drygt två år, vilket kräver att man flyttar kapitel 5 och 6 i Johannesevangeliet, samt förklarar inte tidsangivelsen i Johannes 4:35 eller den namnlösa högtiden i Johannes 5:1.

Detta lämnar endast år 33 eKr som det mest sannolika året för korsfästelsen. För det första är det astronomiskt hållbart. För det andra är det inte begränsat till ett enda dateringssystem för att fastställa början av Johannes Döparens verksamhet under det femtonde året av Tiberius regeringstid (Lukas 3:1–2). Även om denna författare [Dr. Harold Hoehner] föredrar att datera början av Johannes verksamhet från Tiberius tronbestigning, eller enligt den julianska kalendern vilket skulle innebära år 28/29 eKr som början av Johannes verksamhet, kan andra system också användas beroende på hur länge Johannes verkade innan Jesus började sin verksamhet.

För det tredje tillåter detta en verksamhet på mer än tre år, med början sommaren eller hösten år 29 eKr och avslutning vid påskan år 33 eKr.

För det fjärde förklarar det tillfredsställande Johannes 2:20 som syftar på tempelbyggnaden, som hade stått i fyrtiosex år sedan den blev färdig, vilket innebär att påskan år 30 eKr var Jesu första påsk under hans verksamhet.

För det femte finns det inget behov av att flytta kapitel 5 och 6 i Johannesevangeliet...

Avslutningsvis, en korsfästelse 33 eKr passar bäst med de astronomiska bevisen och med de kronologiska aspekterna av Jesu liv.

(Ur "The Year of Christ's Crucifixion", i *Chronological Aspects of the Life of Christ*, Harold W. Hoehner, Zondervan 1977)

JESU LIV

Att skapa en översikt över Jesu liv (I)

Evangelierna är inte bara en samling med orelaterade berättelser. De är en beskrivning av Jesu liv med fokus på hans offentliga tjänst (Joh 1:11–12).

- **Evangelierna som Gamla testamentets höjdpunkt:** Jesus uppfyller, utlägger och förhöjer det som Gamla testamentet redan berättat (jfr Matt 5:17–19, Joh 1:17).

- **Jesu liv som en sammanhängande berättelse:** Kan du harmonisera de fyra evangelierna till en berättelse om Jesu liv? Det finns ett syfte med de fyra olika versionerna, men det finns också mycket att vinna på att kunna sammanfoga den sammantagna berättelsen om hans liv och då speciellt hans offentliga tjänst som en sammanhängande berättelse.

- **Notera kronologiska uppgifter:** Johannes talar om minst tre besök i Jerusalem under påskhelger (Joh 2:13, 6:4 och 13:1 och jämför 5:1). Det finns också andra uppgifter som ger oss kronologiska referenser (tex Joh 10:22). Notera Lukas ord att han skriver ”i ordning” (Luk 1:3).

- **Uppfyllelsen av profetia:** Notera hur Jesu framträdande, tjänst, död och uppståndelse är en uppfyllelse av Gamla testamentets profetior. Notera alla texter som säger ”för att det som Herren hade sagt genom profeten skulle uppfyllas” (tex Matt 2:15).

- **Fäst blicken på Jesus:** Fokus i texterna är Jesu person och verk. Vem är han? (jfr Mark 4:41) Vad är hans uppdrag? Vad lär vi oss om honom? Och hur utvecklas det genom evangelierna?

- **Olika epoker:** Jesu liv består av olika epoker. Jesus vänder sig över tid till olika grupper av människor, hans tonläge förändras och hans budskap utvecklas. **Exempel:** Matt 4:17, 16:21, Joh 6:66, 7:39.

- **Andelen material i olika epoker:** Lägg märke till hur de olika författarna ägnar olika mycket material åt olika delar av Jesu tjänst. Se särskilt hur stor andel av evangelierna som beskriver passionsveckan (Matt 36,3%, Markus 37,4%, Lukas 24,7%, Johannes 39,4%).

- **Vad breven i Nya testamentet lägger till:** Breven innehåller också material om Jesus, både historiska tillägg (tex Apg 20:35, 1 Kor 11:23–25) och teologiska förklaringar (tex Fil 2:6–11, Kol 1:15–17). Hur kompletterar de evangeliernas bild?

Att skapa en översikt över Jesu liv (II)

Det finns flera olika företeelser som det finns skäl att titta extra på. Notera gärna:

- **Jesu liknelser:** Notera Jesu alla liknelser (36). Över 90% tillhör den senare delen av hans liv. Varför? Och inga liknelser finns hos Johannes. Av vilken orsak? (jfr Matt 13:10–17) **Till exempel:** Liknelsen om de fyra jordmånerna (Matt 13:1–9, 18–23), liknelsen om den barmhärtige samariern (Luk 10:25–37) och liknelsen om den förlorade sonen (Luk 15:11–32).
- **Jesu under:** Notera Jesu alla under (36). Jämför tidiga under med de senare undren. Hur förändras Jesu under? Vilka olika typer av under gör han? **Till exempel:** Helandeunder (Mark 2:3–12), naturunder (Mark 4:35–41) och befrielse från onda andemakter (Luk 4:31–37).
- **Jesu predikningar:** Hur många? (17) Hur långa? Till vem talar Jesus? Vilka predikningar är mest centrala? **Till exempel:** Bergspredikan (Matt 5:1–7:29), talet om lärjungaskap (Luk 14:25–35) och talet på Olivberget (Matt 24:3–25:46).
- **Jesu böner:** Hur många? (28) Vad ber Jesus om? I vilka situationer ber han? **Till exempel:** Fader vår (Matt 6:9–13), den översteprästerliga förbönen (Joh 17:1–26) och bönerna i Getsemane (Matt 26:36–46).
- **Personerna runt Jesus:** Vilka personer möter vi runt Jesus? **Till exempel:** De tolv lärjungarna (Mark 3:13–19), de sjuttio (Luk 10:1), kvinnorna som följer honom (Mark 15:41), hans familj (Matt 13:55–56), de som följer honom i tysthet (Joh 19:38–42).
- **Personer som Jesus möter – och deras reaktioner:** I evangelierna möter vi en rad människor som på olika sätt påverkas av mötet med Jesus. **Till exempel:** Kvinnan vid Sykars brunn (Joh 4:1–42), ämbetsmannen vars son är sjuk (Joh 4:43–54) och de tio spetälska som blir helade (Luk 17:11–19).
- **Motståndet mot Jesus:** Vilka är Jesu motståndare? Hur många konfrontationer? (omkr 40). Flera grupper försöker på olika sätt att sätta Jesus på prov och planerar till slut att döda honom. **Till exempel:** Fariseer och saddukeer (Matt 22:15–46), översteprästerna (Joh 11:47–53) och Stora rådet (Mark 14:55).

-- HACK 7 --

Att skapa en översikt över Jesu liv (III) – epoker (I)

Jesu liv delas naturligt in i tio epoker.

1. Födelse och uppväxt (5–7 fKr–30 eKr): Föds i Betlehem, flyr till Egypten och växer upp i Nasaret. Besöker templet i Jerusalem vid tolv års ålder. Kallas ”snickare”. Det mesta av hans tidiga liv är okänt för oss (Matt 1:1–2:23, Luk 1:1–2:52, Joh 1:1–18).

2. Inledande verksamhet (jan–apr 30 eKr): Jesus träder fram i offentligheten, döps av Johannes Döparen, pekats ut som Messias av Johannes, frestas av djävulen i öknen, kallar sina första lärjungar Andreas, Petrus, Filippus och Natanael (Matt 3:1–4:11, Mark 1:1–13, Luk 3:1–4:13, Joh 1:19–51).

3. Tidig verksamhet i Judeen (maj–dec 30 eKr): Gör sitt första under när han förvandlar vatten till vin i Kana, rensar templet, samtalar med Nikodemus om ”att bli född på nytt”. Undervisar och gör under i åtta månader (något vi helt saknar detaljer om) och möter till slut den samariska kvinnan vid Sykars brunn på vägen mot Galileen (Matt 4:12, Mark 1:14–15, Luk 3:19–20, 4:14a, Joh 2:1–4:42).

4. Tidig verksamhet i Galileen (jan–apr 31 eKr): Kommer tillbaka till Galileen, drivs ut ur Nasaret, flyttar till Kapernaum, kallar fyra lärjungar (Petrus, Andreas, Jakob och Johannes) och gör flera helandeunder, bland annat helar han Petrus svärmor och den lame mannen som hissas ner genom taket. Han kallar också Matteus (Matt 4:13–25, 8:2–4, 14–17, 9:1–17, Mark 1:16–2:22, Luk 4:14b–5:39, Joh 4:43–54).

5. Mellangalileisk verksamhet (maj 31 eKr–apr 32 eKr): Debatterar om sabbaten, väljer de tolv, håller Bergspredikan, uppväcker änkans son i Nain, sänder ut lärjungarna två och två, anklagas av fariseerna för att komma från Satan, börjar tala i liknelser för att dölja budskapet för sina kritiker, stillar stormen, uppväcker Jairus dotter och går på vattnet. Undren har som syfte att hjälpa lärjungarna förstå vem han är. Den galileiska kampanjen kollapsar till slut och lärjungar börjar överge honom (Matt 5:1–8:13, 9:18–13:53 14:1–15:20, Mark 2:23–7:23, Luk 6:1–9:17, Joh 5:1–7:1).

Att skapa en översikt över Jesu liv (IV) – epoker (II)

6. Sen verksamhet i Galileen (maj–okt 32 eKr): Drar sig undan till Tyrus och Sidon, vidare till Fenicien. Petrus bekänner honom som Messias i Caesarea Filippi. Jesus talar öppet om sin kommande död och uppståndelse, tar tre lärjungar upp på förklaringsberget, och går sedan ensam till Jerusalem (Matt 8:19–22, 15:21–18:35, Mark 7:24–9:50, Luk 9:18–62, Joh 7:2–10)

7. Sen verksamhet i Judéen (nov 32 eKr–jan 33 eKr): Återvänder till Judeen. Gör flera under, helar bland annat en blindfödd man. Sänder ut de 72 lärjungarna, berättar liknelsen om den barmhärtige samariern, besöker Marta och Maria, utsätts för ett försök att stenas till döds (Luk 10:1–13:21, Joh 7:11–10:39).

8. Sen verksamhet i Perea (feb – april 33 eKr): Drar sig undan till Perea. Undervisar om lärjungaskapets kostnader, berättar tre liknelser, bland annat om den förlorade sonen. Uppväcker Lazarus från de döda i Betania, välsignar barnen och möter Sackeus i mullbärsfikonträdet (Matt 19:1–20:34, Mark 10:1–52, Luk 13:22–19:28, Joh 10:40–11:54).

9. Den sista påsken (april 33 eKr, 8 dagar): Rider in i Jerusalem på en åsna, rensar templet en andra gång, håller den stora debatten i templet och talet på Olivberget, instiftar nattvarden och förutsäger Judas förräderi. Vandrar med lärjungarna till Getsemane, ber den översteprästerliga förbönen, grips och tas genom sex rättegångar (tre religiösa, tre politiska). Döms till döden av Pontius Pilatus. Korsfästs och dör efter sex timmar. Läggs i en rik mans grav (Matt 21:1–27:66, Mark 11:1–15:47, Luk 19:29–23:56, Joh 11:55–19:42).

10. Efter uppståndelsen (april–maj 33 eKr, 40 dagar): Uppstår på den tredje dagen. Visar sig under fyrtio dagar för Maria Magdalena och för flera andra kvinnor, för Emmausvandrarerna, för Petrus, för sina lärjungar, för sin halvbror Jakob och för mer än 500 personer. Ger lärjungarna missionsbefallningen innan han till slut lovar att sända den helige Ande och lyfts upp till himlen från Olivberget (Matt 28:1–20, Mark 16:1–8, Luk 24:1–53, Joh 20:1–21:25, Apg 1:1–11, 1 Kor 15:3–8).

Att skapa en översikt över Jesu liv (V) – Passionsveckan (epok 9)

- 1. Palmsöndagen (29 mars 33 eKr):** Jesus kommer via Betania och Betfage, uppmanar lärjungarna att hämta en åsna och ett föl, rider in i Jerusalem (Matt 21:1–11, 14–17, Mark 11:1–11, Luk 19:29–44, Joh 12:12–19, Sak 9:9).
- 2. Måndag (30 mars):** Kommer från Betania, förbannar fikonsträdet, driver ut dem som säljer på tempelplatsen, talar om sin förestående död (Matt 21:18–19, 12–13, Mark 11:12–18, Luk 19:45–48, Joh 12:20–50).
- 3. Tisdag (31 mars):** Förbannar fikonsträdet, håller den stora debatten på tempelplatsen med de religiösa ledarna, kommenterar änkans offergåva, håller tal på Olivberget, förutsäger sin död, besöker Simon den spetälske, Judas gör upp om att förråda honom (Matt 21:19–26:16, Mark 11:19–14:11, Luk 21:37–22:6, Joh 12:2–8).
- 4. Onsdag (1 april):** I stillhet i Betania, kanske hemma hos Marta, Maria och Lasarus (Ingen text, jfr Joh 11:1, 12:1, Mark 14:3, Luk 21:37).
- 5. Skärtorsdag (2 april):** Förbereder för påskmåltiden, tvättar lärjungarnas fötter, pekar ut Judas som förrädaren, förutsäger Petrus förnekelser, instiftar nattvarden, inleder sitt tal i Övre salen, fortsätter på vägen mot Getsemane, ber den översteprästerliga förbönen, kämpar i Getsemane (Matt 26:17–46, Mark 14:12–42, Luk 22:7–46, Joh 13:1–18:1).
- 6. Långfredagen (3 april):** Förråds av Judas, förhöras av översteprästerna Hannas och Kaifas och sedan av Stora Rådet, förnekas av Petrus, förklaras skyldig av Rådet, ställs inför Herodes Antipas, döms av Pilatus, hånas av de romerska soldaterna, spikas upp på korset, dör och begravs (Matt 26:47–27:66, Mark 14:12–15:47, Luk 22:47–23:56, Joh 18:2–19:42).
- 7. Lördag (4 april):** I graven. Några menar att 1 Pet 3:19–20 beskriver vad Jesus gjorde i den andliga världen, men det är osannolikt att texten skulle syfta på det.
- 8. Påskdagen (söndag 5 april):** Uppstår från de döda, kvinnorna kommer till graven, Petrus och Johannes också till graven, visar sig för Maria Magdalena, möter Emmausvandrarerna och visar sig för alla apostlarna utom Tomas (Matt 28:1–15, Mark 16:1–14, Luk 24:1–43, Joh 20:1–25).

Centrala orter i evangelierna

- 1. Betlehem:** En liten stad i Judeens bergsbygd, omkring en mil söder om Jerusalem. Känd som Davids stad (Luk 2:4). Här föds Jesus enligt profetian (Mika 5:2, Matt 2:1).
- 2. Nasaret:** En mindre stad i södra Galileen. Relativt obetydlig på Jesu tid. Här växer Jesu upp och blir känd som "nasaré" (Matt 2:23). Här predikar han i synagogan men blir avvisad av sina landsmän (Luk 4:14–30).
- 3. Kapernaum:** Ligger vid nordvästra stranden av Galileiska sjön och blir Jesu bas under hans verksamhet i området (Matt 4:13). Kapernaum är en viktig fiskeby och handelsplats. Petrus och Andreas har sitt hem här (Matt 4:18).
- 4. Jerusalem:** Belägen 750 meter över havet i Judeen och huvudstad för det judiska folket (Joh 2:13). Centrum för religiös och politisk aktivitet. Här ligger templet, judarnas viktigaste helgedom (Mark 11:15), och här firar Jesus högtider och avrättas till slut under en påsk (Matt 20:18).
- 5. Kana:** En liten by i Galileen, nära Nasaret. Är mest känd som platsen för Jesu första under då han förvandlar vatten till vin (Joh 2:1–11).
- 6. Betania:** En by på Olivbergets östra sluttning, strax utanför Jerusalem (Joh 11:18). Är hem för Marta, Maria och Lasarus. Här uppväcks Lasarus från de döda (Joh 11:1–57).
- 7. Jeriko:** En stad i Jordandalen, en oas känd som "palmstaden" på grund av sitt bördiga landskap. Ligger vid viktiga handelsvägar. Jesus passerar här på väg till Jerusalem, botar blinde Bartimeus (Mark 10:46) och möter Sackeus, förman vid tullen (Luk 19:1–2).
- 8. Caesarea Filippi:** Ligger vid foten av Hermonberget i norra Galileen. Staden är en grekisk-romersk bosättning. Här bekänner Petrus Jesus som Messias (Matt 16:13–20).
- 9. Magdala:** En stad vid Galileiska sjöns västra strand, känd för sin fiskeindustri. Är hemstad för Maria Magdalena (Luk 8:2), en av Jesu mest trogna kvinnliga lärjungar och ett vittne till hans uppståndelse (Joh 20:18).
- 10. Emmaus:** En by omkring 11 kilometer nordväst om Jerusalem. Den är mest känd som platsen där Jesus uppenbarar sig för två lärjungar efter sin uppståndelse (Luk 24:13–35).

Extraläsning: HÄR LIGGER ORTERNA I EVANGELIERNA

